

เศรษฐกิจการเมืองของนโยบายทรัพย์สินทางปัญญา:
ศึกษากรณีการใช้ลิขสิทธิ์ตามสิทธิบัตรยาในประเทศไทย

นายอัครี ไชยพิณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

อธิการบดีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

248393

เศรษฐกิจการเมืองของนโยบายทรัพย์สินทางปัญญา:
ศึกษากรณีการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาในประเทศไทย

นายจักรี ไชยพินิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4 8 8 1 9 0 1 6 2 4

THE POLITICAL ECONOMY OF THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS POLICY:
A CASE STUDY OF COMPULSORY LICENSING IN THAILAND

Mr. Chakkri Chaipinit

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Political Science

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เศรษฐกิจการเมืองของนโยบายทรัพย์สินทางปัญญา: ศึกษา
กรณีการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาในประเทศไทย

โดย

นายจักรี ไชยพินิจ

สาขาวิชา

รัฐศาสตร์

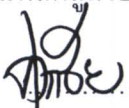
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี

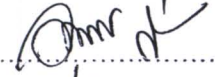
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภชัย ยาวะประภาส)

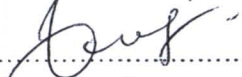
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกศกรหญิง จิราพร ลิ้มปานานนท์)

จักรี ไชยพินิจ: เศรษฐกิจการเมืองของนโยบายทรัพย์สินทางปัญญา: ศึกษากรณีการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาในประเทศไทย. (The Political Economy of the Intellectual Property Rights Policy: A Case Study of Compulsory Licensing in Thailand) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์, อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลี้มณี, 319 หน้า.

248393

ระบบตลาดอัตโนมัติในยุคเสรีนิยมใหม่ได้ผูกขาดองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารในรูปของระบบทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อแปรเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรธรรมชาติให้กลายเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคใหม่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ และบริษัทยาข้ามชาติ ได้ร่วมกันผลักดันให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกพัฒนาระบบสิทธิบัตรภายในประเทศเพื่อแลกกับผลประโยชน์ด้านการค้ากับสหรัฐฯ สำหรับประเทศไทย กลไกนี้ส่งผลให้รัฐไทยมีพระราชบัญญัติสิทธิบัตรที่เข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยา ก่อนเวลาอันสมควร ด้วยการผลักดันของสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนข้าราชการกระแสนี้ในกระทรวงสาธารณสุข ผลของการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยาทำให้พัฒนาอุตสาหกรรมทางยาของไทยต้องหยุดชะงัก สวัสดิการสาธารณสุขได้รับผลกระทบ และผู้ป่วยเรื้อรังต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์นี้ได้กระตุ้นให้เกิดพลังอัตพิทักษ์ซึ่งเป็นพลังสังคมที่ไม่พอใจกับการเข้ามาผูกขาดสิทธิบัตรยา พวกเขาได้รวมตัวกันเพื่อต่อต้านการทำงานของระบบตลาดและเพื่อแสวงหาทางเลือกในการเข้าถึงยา พลังอัตพิทักษ์ที่สำคัญได้แก่ กลุ่มข้าราชการหัวก้าวหน้าในกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มแพทย์ชนบทและเภสัชชนบท กลุ่มผู้ป่วย และกลุ่มประชาสังคม กลุ่มเหล่านี้เห็นพ้องกันว่า การเข้าถึงยาเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ผลของการเคลื่อนไหวทำให้มีการออกกฎหมายระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ อันเป็นพื้นฐานหลักของการออกมาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรในช่วงปีพ.ศ.2549-2551 มาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาจึงไม่ใช่ผลของการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 หรือการดำรงตำแหน่งของนายแพทย์มิ่งคล ณ สงขลาเป็นหลัก แต่ถือเป็นกระบวนการที่พลังอัตพิทักษ์ทำหน้าที่ตอบโต้แรงกดดันและผลกระทบจากการผูกขาดสิทธิบัตรยาของพลังตลาดอัตโนมัติ

สาขาวิชา...รัฐศาสตร์.....

ปีการศึกษา2553.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

4881901624 : MAJOR POLITICAL SCIENCE

KEYWORDS : POLITICAL ECONOMY / INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS /
KARL POLANYI / DRUG PATENT / COMPULSORY LICENSING IN THAILAND

CHAKKRI CHAIPINIT: THE POLITICAL ECONOMY OF THE
INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS POLICY: A CASE STUDY OF
COMPULSORY LICENSING IN THAILAND. THESIS ADVISOR: PROF.
AMARA PONGSAPICH, PH.D, THESIS CO-ADVISOR: PROF. ANUSORN
LIMMANEE, PH.D, 319 pp.

248393

The neoliberal self-regulating market has monopolized knowledge and information in forms of intellectual property rights, in which knowledge and natural resources have been commoditized into the new fictitious commodities. In this process, the United States, the leading industrial countries, and pharmaceutical corporate have jointly pressured countries around the world to develop their domestic patent system in exchange with the US trade preferences. For Thailand, the Thai state has been forced to enact the stringent patent acts, especially the protection of medicine products before a suitable time, supported by the Pharmaceutical Research and Manufacturers Association, Department of Intellectual Property, Ministry of Commerce, and status-quo doctors. Consequently, the product protection led to the cessation of pharmaceutical R&D in Thailand, the collapse of healthcare welfare, and the obstruction to access medicines. These dislocations prompted the self-protecting forces consisting of progressive-minded doctors in Ministry of Public Health, rural doctor forum and rural pharmacist forum, patients, NGOs, and academics. They collectively join to oppose the market orbit and to seek alternatives on accessing medicines. As a result, they have mobilized an enactment of the healthcare coverage act providing a basis for the issuance of compulsory licensing in Thailand during 2006-2008. Rather than an impact of the Sep 19 coup, it is thus best described that Thailand's compulsory licensing shines the successful movement of self-protectionism to counter with dislocations caused by drug patents.

Field of Study : POLITICAL SCIENCE

Student's Signature

Academic Year : 2010

Advisor's Signature

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการให้ทุนการศึกษาวิจัยและงบประมาณสำหรับการเดินทางไปทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาในต่างประเทศ ทั้งนี้ ข้าพเจ้ายังได้รับทุน 72 พรรษา จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วง 2 ปีแรกของการเรียน

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ “คุณครู” 3 ท่านผู้มีพระคุณต่อข้าพเจ้า ท่านแรก ศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ในการสนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้รับทุนจากสกว.และกลับสู่เส้นทางการทำวิจัยได้จนถึงทุกวันนี้ ท่านที่สอง ศ.ดร.อนุสรณ์ ลีมนานนท์ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุดให้แก่ข้าพเจ้า และได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่ออ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า ท่านที่สาม Prof. Christopher May มหาวิทยาลัยแลงแคสเตอร์ประเทศอังกฤษ ผู้ซึ่งให้ประสบการณ์แก่ข้าพเจ้าในการเข้าชั้นเรียน และทำวิจัยในต่างแดน ตลอดจนให้ความเห็นต่องานของข้าพเจ้าอย่างต่อเนื่อง หากปราศจากซึ่งความช่วยเหลือจากอาจารย์ทั้งสามท่าน ข้าพเจ้าไม่มีทางเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จได้ นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อันประกอบไปด้วย รศ.ดร.วีระ สมบูรณ์ รศ.ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐี และรศ.ดร.ภญ.จิราพร ลิ้มปานานนท์ ทั้งสามท่านให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่งในการแก้ไขงานชิ้นนี้

ข้าพเจ้ายังได้รับคำแนะนำและข้อคิดที่ดีในการเขียนวิทยานิพนธ์จากคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู รศ.ดร.กุลลดา เกษบุญชู-มีด รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ รศ.ดร.พิษณุ เสี่ยงมพงษ์ รศ.ดร.พิทยา บวรวัฒนา รศ.ธเนศ วงศ์ยานนาวา ผศ.ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์ ผศ.ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์ ผศ.สรวิศ ชัยนาม ผศ.สุรัตน์ โหระชัยกุล ท่านทูตสุรพงศ์ ชัยนาม รวมถึงนายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ คุณปริญญา เปาทอง อาจารย์จอน อึ้งภากรณ์ และนายแพทย์มนตรี ดนัยคุษฏีกุล ที่กรุณาให้ข้อมูลที่มิคุณค่ายิ่งจากการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอบคุณกำลังใจและความช่วยเหลือที่สำคัญจาก “เพื่อน พี่ และน้อง” ตลอดเวลาการเขียนงานที่ยาวนานชิ้นนี้ ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล ดร.ณัฐพล ใจจริง ดร.เก่งกิจ กิตติเรียงลาภ ดร.นิธิ เนื่องจำนงค์ คุณรวงข้าว จันทร์ฉาย คุณเด่นดวง วัฒละเอียต คุณนันทวัน ชีรสรเดช คุณแสงทิพย์ วงศ์สิทธาจารย์ คุณวรภา ไชยจติ คุณกัญญิกา ร้อยสา คุณชญานุช ร้อยสา คุณพัฒนะ ลิขิตสังจากุล คุณศรัณย์พงษ์ จิตรจง คุณรัตนภรณ์ การถาง ตลอดจนอาจารย์ณุมล กิจไพศาลรัตนนา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแลงแคสเตอร์ และเจ้าหน้าที่ของทุนปก.ที่ให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้าอย่างเต็มที่

สำคัญที่สุด ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเพราะพระคุณบิดาและมารดาของข้าพเจ้า ท่านทั้งสองได้ใช้เวลาทั้งชีวิตของพวกเขาในการอบรม เลี้ยงดู และให้การศึกษาที่ดีที่สุดแก่ข้าพเจ้าจนถึงทุกวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญรูปภาพ.....	ฌ
 บทที่ 1 บทนำ.....	 1
1. ที่มาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
2. การสำรวจวรรณกรรม.....	11
2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มธุรกิจยาสหรัฐกับ นโยบายการค้า.....	 11
2.2 วรรณกรรมที่พูดถึงรัฐไทยกับนโยบายสิทธิบัตรยา.....	16
2.3 วรรณกรรมที่พูดถึงนโยบายของรัฐไทยในเรื่องยาภายใต้รัฐบาล สุรยุทธ์.....	 20
3. คำถามวิจัย.....	26
4. สมมติฐาน.....	26
5. ขอบเขตการวิจัย.....	28
6. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	28
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	29
8. วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล.....	29
9. การนำเสนอ.....	30
 บทที่ 2 กรอบแนวคิดและทฤษฎี.....	 34
บทนำ.....	34
1. งานเขียน “The Great Transformation” ของคาร์ล โพลานยี: การเกิดขึ้นและ การล่มสลายของเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีนิยม.....	 35
1.1 กฎแห่งการเคลื่อนไหวแบบทวิภาค.....	36
1.1.1 ตลาดอัตโนมัติและสินค้าอุปโภคบริโภค.....	36
1.1.2 พลังอัตพิทักษ์ในสังคมกับประเด็นว่าด้วยเรื่องของ ชนชั้น.....	 42

1.2 การผูกครองของตลาดอิตาเลียนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม....	46
1.2.1 การผูกครองของเศรษฐกิจแบบตลาด: ความไม่สมบูรณ์ ของเศรษฐกิจแบบตลาดและความล้มเหลวของการ แบ่งแยกเศรษฐกิจและการเมือง.....	47
1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: ภายหลังการผูกครองของ ตลาด.....	49
2. บทต่อยอดทฤษฎีของโพลานยี (Beyond Polanyi): บทวิเคราะห์ทฤษฎีสู่ตลาด เสรีนิยมใหม่.....	52
2.1 ตลาดอิตาเลียนเสรีนิยมใหม่ สินค้าอุปโภคบริโภคใหม่ และบทบาท ของรัฐเสรีนิยมใหม่.....	53
2.1.1 ตลาดอิตาเลียนเสรีนิยมใหม่: ระบบเศรษฐกิจแบบ ตลาดองค์ความรู้.....	53
2.1.2 สินค้าอุปโภคบริโภคในยุคเสรีนิยมใหม่: สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า.....	57
2.1.3 บทบาทของรัฐภายใต้สังคมแบบตลาดเสรีนิยมใหม่.....	62
2.2 พลังอัตพิทักษ์แบบรอบด้านและการผูกครอง ของตลาดเสรีนิยมใหม่.....	65
2.2.1 พลังอัตพิทักษ์กับการต่อต้านเศรษฐกิจแบบตลาด เสรีนิยมใหม่.....	65
2.2.2 การผูกครองของตลาดเสรีนิยมใหม่และผลที่ตามมา.....	68
2.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: สู่การปะทะกันระหว่างพลังตลาด เสรีนิยมใหม่และพลังปกป้องสังคม.....	75
2.3.1 พัฒนาการของพลังอัตพิทักษ์: พลังต่อต้านระบบ ทุนนิยมโลก.....	75
2.3.2 การปรับตัวของพลังตลาดเสรีนิยมใหม่.....	77
สรุปท้ายบท.....	85
บทที่ 3 เสรีนิยมใหม่ ทรัพย์สินทางปัญญา และการผูกขาดสิทธิบัตรยา.....	87
บทนำ.....	87
1. เสรีนิยมใหม่และกลไกการทำงานเพื่อตลาด.....	88
1.1 เสรีนิยมใหม่: การปลุกผิอดีตม สมัยใหม่ขบวนการใหม่และอุดมการณ์ แบบตลาดเต็มรูปแบบ.....	89

1.2 “ธรรมเนียมใหม่ในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางการเมือง”: การจัดการปกครองของโลกในยุคเสรีนิยมใหม่.....	94
1.3 ความสำคัญของระบบทรัพย์สินทางปัญญาในยุคเสรีนิยมใหม่: สิทธิบัตรยา.....	98
2. องค์การโลบาลทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา.....	102
2.1 องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกกับการดูแลระบบทรัพย์สินทาง ปัญญาโลก.....	103
2.2 การเกิดขึ้นขององค์การการค้าโลกและข้อตกลงทริปส์: กลไกใหม่ ในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา.....	106
2.3 การคืนชีพขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกในยุคข้อตกลง ทริปส์: “ประเด็นเพื่อการพิจารณาด้านการพัฒนา”.....	110
3. บรรษัทข้ามชาติและประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำกับระบบสิทธิบัตรยา ของโลก.....	116
3.1 บรรษัทข้ามชาติกับกลุ่มล็อบบี้ยีสต์.....	116
3.2 สหรัฐอเมริกากับยุทธศาสตร์ในการผลักดันทรัพย์สินทางปัญญา โลก: การเจรจาเขตการค้าเสรี.....	120
สรุปท้ายบท.....	127
บทที่ 4 กลไกตลาดแบบเสรีนิยมใหม่กับการผูกขาดสิทธิบัตรยาในประเทศไทย.....	130
บทนำ.....	130
1. พลังสังคมหลักที่สนับสนุนระบบสิทธิบัตรยา.....	131
1.1 บทบาทของกระทรวงพาณิชย์.....	131
1.2 บทบาทของกรมทรัพย์สินทางปัญญา.....	135
1.3 สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์: สโมสรบรรษัทข้ามชาติใน ประเทศไทย.....	139
2. พระราชบัญญัติสิทธิบัตรไทย: บทบาทของพลังตลาดผ่านพัฒนาการกฎหมาย ไทย.....	144
2.1 พระราชบัญญัติสิทธิบัตรพ.ศ.2522: กฎหมายสิทธิบัตรฉบับแรก ของไทย.....	145
2.2 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535: จุดเปลี่ยนของ ระบบสิทธิบัตรไทย.....	148
2.3 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542: อวสาน คณะกรรมการสิทธิบัตรยา.....	152

2.4 ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 4) พ.ศ.: ข้อเสนอของ กระทรวงพาณิชย์.....	153
3. ผลกระทบต่อสังคมไทยและผู้ป่วยเรื้อรังในการเข้าถึงยาโรค.....	158
3.1 จุดจบของการพัฒนาอุตสาหกรรมยาของไทย.....	158
3.2 ราคาสิทธิบัตร จำนวนเสียชีวิต และผลกระทบระบบสวัสดิการ สาธารณสุขไทย.....	167
สรุปท้ายบท.....	170
บทที่ 5 กระบวนการปกป้องทางสังคมกับพลังสังคมที่เรียกร้องการเข้าถึงยา.....	172
บทนำ.....	172
1. กระบวนการ “อัตพิทักษ์” จากการตลาดเสรีนิยมใหม่.....	173
1.1 กลุ่มแพทย์ชนบท: กลุ่มข้าราชการหัวก้าวหน้าในกระทรวง สาธารณสุข.....	173
1.1.1 กว่าจะมาเป็นชมรมแพทย์ชนบท.....	173
1.1.2 การต่อต้านการแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรกับการ เปิดโปงทุจริตยา.....	175
1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์ชนบทกับพลังสังคมอื่นๆ ในกระทรวงสาธารณสุข.....	178
1.2 ภาคประชาสังคม นักวิชาการสายสาธารณสุข กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรังใน ไทย.....	181
1.2.1 กลุ่มศึกษาปัญหาและกลุ่มศึกษาทรัพย์สินทาง ปัญญากับการต่อต้านการแก้ไขพระราชบัญญัติ สิทธิบัตร.....	182
1.2.2 เ็นใจเือกกับการเรียกร้องการเข้าถึงยาเพื่อผู้ติดเชื้อ เอชไอวี.....	185
1.2.3 ภาคประชาสังคมกับการคัดค้านการจดสิทธิบัตรยา คอมบิโด.....	188
1.2.4 ภาคประชาสังคม การเข้าถึงยา และการเรียกร้องให้ยุติ การค้าที่ไม่เป็นธรรม.....	191
2. ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: จุดบรรจบของรัฐ ตลาด และ ภาคประชาสังคม.....	194
2.1 บริบทและสภาพปัญหาสาธารณสุขไทยกับหลักประกันสุขภาพ ถ้วนหน้า.....	194

2.2 พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ: การขับเคลื่อนของ พลังปกป้องสังคม.....	198
3. รัฐบาลทักซิธกับเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ: การเจรจาทรัพย์สินทางปัญญา กับพลังสังคมไทย.....	204
สรุปท้ายบท.....	211
บทที่ 6 มาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรกับการผูกครองของระบบตลาดเสรีนิยมใหม่.....	214
บทนำ.....	214
1. ภาพรวมสถานการณ์มาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรในประเทศไทย.....	215
2. บทสังเคราะห์คำอธิบายดั้งเดิมต่อการประกาศใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของไทย....	221
2.1 การขึ้นมำดำรงตำแหน่งเจ้ากระทรวงของนายแพทย์ มงคล ฒ สงขลา: คำอธิบายที่เน้นตัวบุคคล.....	221
2.2 โครงสร้างทางการเมืองหลังรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549: คำอธิบายที่เน้นโอกาสทางการเมือง.....	223
2.3 คำอธิบายที่เน้นเครือข่ายประชาสังคมระดับระหว่างประเทศ.....	225
3. มาตรการชีแอลกับการปกป้องตนเองทางสังคมและการผูกครองของระบบ ตลาดเสรีนิยมใหม่: บทสุดท้ายของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า.....	228
3.1 การตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานเฉพาะกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการประกาศชีแอลของไทย.....	230
3.2 จากการเจรจาต่อรองราคาเข้าสู่การคัดเลือกบริษัทยาสามัญใน ประเทศอินเดีย.....	236
3.3 ปฏิกริยาของพลังตลาดต่อการประกาศชีแอลของไทยและการเข้าถึง ยาของผู้ป่วยที่มากขึ้น.....	244
สรุปท้ายบท.....	255
บทที่ 7 บทส่งท้าย: ก้าวต่อไปของมาตรการชีแอลกับการสันคลอนของระบบตลาด.....	258
บทนำ.....	258
1. ความล้มเหลวในการแบ่งแยกพื้นที่เศรษฐกิจและการเมืองกับการสันคลอนทาง อำนาจของพรรคไทยรักไทย.....	258
2. การลุกฮือของพลังปกป้องสังคม: ภาคต่อของการต่อต้านระบบตลาด.....	263
3. ท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปของไชยา: การปรับตัวของระบบตลาดเพื่อรักษาพื้นที่ ทางการเมือง.....	267
สรุปท้ายบท.....	272

บทที่ 8 บทสรุป.....	274
1. ผลการศึกษา.....	274
2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยต่อไป.....	278
รายการอ้างอิง.....	282
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	319

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 ตารางสรุปเปรียบเทียบข้อเสนองานของโพลานีและการประกาศชี้แจงของ ไทยในเรื่องความไม่สมบูรณ์ของตลาด.....	73
ตารางที่ 2-2 ตารางแสดงการนำแนวคิดของโพลานีมาใช้ในการศึกษาการประกาศใช้ สิทธิตามสิทธิบัตรของประเทศไทย.....	83
ตารางที่ 3-1 ตารางแสดงพลังสังคมต่างๆทั้งฝ่ายตลาดและฝ่ายอุตสาหกรรม.....	101
ตารางที่ 4-1 ตารางแสดงตัวเลขการส่งออกและนำเข้าสินค้าของไทยกับตลาดสหรัฐ....	132
ตารางที่ 4-2 ตารางแสดงรายรับและรายจ่ายของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างปี พ.ศ.2547-2550.....	136
ตารางที่ 4-3 ตารางเปรียบเทียบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับยา ในพระราชบัญญัติ สิทธิบัตรพ.ศ. 2522 ฉบับที่สองพ.ศ.2535 ฉบับที่สามพ.ศ.2542 และร่าง พระราชบัญญัติสิทธิบัตรของกระทรวงพาณิชย์.....	156
ตารางที่ 4-4 ตารางแสดงสถิติใบอนุญาตประกอบธุรกิจเกี่ยวกับยาที่ราชอาณาจักร ประจำปี 2553.....	158
ตารางที่ 4-5 ตารางแสดงมูลค่าการผลิตและการนำส่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร สำหรับยาแผนปัจจุบัน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2530-2551.....	159
ตารางที่ 4-6 ตารางแสดงมูลค่าการผลิตยาแผนปัจจุบันประจำปี พ.ศ.2543 - 2550 ที่ จัดแยกตามฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา.....	162
ตารางที่ 4-7 ตารางแสดงมูลค่าการนำเข้ายาแผนปัจจุบันประจำปี พ.ศ.2543 - 2550 ที่ จัดแยกตามฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา.....	164
ตารางที่ 4-8 ตารางแสดงสาเหตุการเสียชีวิตในประเทศไทย 5 อันดับแรก.....	167
ตารางที่ 4-9 ตารางเปรียบเทียบราคายาต้านไวรัสที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่มี การนำเข้า.....	168
ตารางที่ 5-1 ตารางแสดงระดับการพัฒนาประเทศและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ที่เหมาะสม.....	184
ตารางที่ 5-2 ตารางแสดงจำนวนเอ็นจีโอด้านเอชไอวีและเอดส์และเงินสนับสนุนในประเทศไทย.....	186
ตารางที่ 5-3 ตารางเปรียบเทียบราคายาต้านไวรัสเอชไอวีขององค์การเภสัชกรรมและ บริษัทจีเอสเค.....	189
ตารางที่ 5-4 ตารางแสดงจำนวนผู้มารับบริการประกันสังคมตั้งแต่ปีพ.ศ.2542-2552.....	196
ตารางที่ 6-1 ตารางแสดงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการประกาศชี้แจง.....	234
ตารางที่ 6-2 ตารางแสดงรายละเอียดยาที่มีการประกาศใช้สิทธิโดยรัฐในประเทศไทย....	242

ตารางที่ 6-3 ตารางแสดงรายการยาที่บริษัทแอ็บบอตตอนคำขอขึ้นทะเบียนยาต่อ คณะกรรมการอาหารและยา.....	245
ตารางที่ 6-4 ตารางแสดงจำนวนผู้ป่วยที่เข้าถึงยาที่มีการประกาศซีแอลตั้งแต่ ปีพ.ศ.2550 – 2555.....	254

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
รูปภาพที่ 2-1 รูปภาพแสดงตัวแบบการวิเคราะห์และการศึกษาการประกาศใช้สิทธิตาม สิทธิบัตรในประเทศไทย.....	84
รูปภาพที่ 4-1 รูปภาพแสดงการเปรียบเทียบแนวโน้มการนำเข้าและผลิดยาของประเทศ ไทยระหว่างปีพ.ศ.2530 – 2551.....	160
รูปภาพที่ 6-1 รูปภาพแสดงพลังสังคมกลุ่มต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกาศใช้สิทธิ ตามสิทธิบัตรในประเทศไทย.....	227